

Project X

Onlangs was Haren het decor van een slecht nagespeelde speelfilm: Project X. De discussie die daar op volgde in de media en aan de borreltafel ging al gauw over op de schuldvraag van een uit de hand gelopen vergissing op Facebook en de oplopende schade waarin een groep irrationele jongeren de hoofdrol op-eisten. De roep om genoegdoening echode in de dagen daaropvolgend door het hele land en de jacht op de betrokken individuen is inmiddels begonnen. Een commissie onder leiding van Cohen zal licht moeten werpen op de vele vragen die nog rondwarren rond deze gebeurtenis.

De vraag waarom de jongeren zo hebben huis gehouden in Haren lijkt wel beantwoord evenals de vraag of dit het gevolg is van één individu of van een groep: deze groep jongeren wilde een herbeleving van de film Project X en heeft die ook zelf geënceneerd. (Wellicht was een andere film voor Haren voordeliger geweest, maar dat was nu niet aan de orde.) Dit inzicht sluit aan bij de publicatie van Charness en Sutter in de *Journal of Economic Perspectives* van afgelopen zomer met de veelzeggende titel: *Groups make better self-interested decisions*. In deze publicatie trekken de auteurs drie lessen uit hun onderzoek naar de verschillen tussen individuele beslissingen en groepsbeslissingen: (1) groepen zijn cognitief beter ontwikkeld; (2) groepen kunnen behulpzaam zijn om effectiever te zijn; en (3) groepen kunnen de welvaart verlagen door sterke preferenties. In de Harense context lijkt deze groep jongeren de lessen ter harte te hebben genomen en is de groep rationeler dan sommige commentatoren hebben doen geloven.

Ditzelfde groepsgegedrag komt men dagelijks tegen in de economie, maar dan noemt men deze groepen 'markten'. En ook hier wordt dit groepsgegedrag soms afgeschilderd als irrationeel, getuige de recente verklaring van de president van DNB: "Zelfs als de politiek alle verstandige maatregelen neemt om tot een duurzame oplossing van de eurocrisis te komen, zijn er momenten waarop financiële markten irrationeel handelen en waarop sprake is van collectief vertrouwensverlies." (FD, 6-10-2012; De kop van het interview met Knot in het FD was overigens 'De markt was destructief, we moesten wel optreden,'

ALBERT JOLINK

N.G. Pierson hoogleraar en
universitair hoofddocent aan de Erasmus
Universiteit Rotterdam

en heel even komen de beelden van Haren weer boven.) Het merkwaardige in deze beschouwing is dat deze groep wel als collectief wordt gezien maar niet als groep wordt begrepen. Als we Charness en Sutter zouden volgen zou het volstrekt duidelijk zijn dat de 'groep financiële markten' minder cognitieve beperkingen heeft en effectiever opereert dan de individuele handelaren, en zeer waarschijnlijk zelfs de politiek verstandige maatregelen meeneemt in haar collectieve beslissing. Dat dit niet noodzakelijk welvaartverhogend is heeft men in de afgelopen jaren kunnen beleven.

De vraag is wat we er aan zouden hebben als we de groepsinzichten van Charness en Sutter wél zouden loslaten op de financiële markten. Zeer waarschijnlijk zou er niet veel ver-

anderen aan de eerste twee lessen, maar mogelijk wel aan de derde les, de welvaartseffecten. Volgens beide auteurs is de welvaartsuitkomst van het groepsgegedrag veelal negatief als er maar één mogelijke uitkomst is, maar positief als de uitkomst niet van te voren vast staat. In het geval van Haren was er maar één uitkomst mogelijk (Project X), maar bij de financiële markten zijn vele uitkomsten mogelijk waarbij coördinatie tot hogere efficiëntie kan leiden. Het ligt voor de hand dat de monetaire autoriteiten de coördinatie als een centrale rol kunnen opvatten, waarbij coördinatie breed kan worden opgevat maar in alle gevallen bijdraagt tot het collectief vertrouwen. Dat dit nu nog niet helemaal geslaagd is moge blijken uit de confronterende taal die door de ECB wordt gesproken in de strijd om de euro en waarin het nog niet heeft geleid tot een massale bijval van de horden Europeanen. Als Haren één ding heeft helder gemaakt dan is het dat bijval te organiseren is. Wellicht dat dit als voorbeeld voor Europa kan dienen, een nieuw project: Project €.

LITERATUUR

Charness, G. en M. Sutter (2012) *Groups make better self-interested decisions*. *Journal of Economic Perspectives*, 26(3) 157-176.

FD (2012) Interview met K. Knot. *Het Financieele Dagblad*, 6 oktober.

SINDE 1916